

Олександра СЛУЖИНСЬКА

ТОМА ЛАПИЧАК — ЛІКАР, ПУБЛІЦИСТ, ГРОМАДЯНИН 100 РОКІВ ВІД НАРОДЖЕННЯ (17 ЖОВТНЯ 1914 — 2 КВІТНЯ 1975)

Після закінчення Перемиської гімназії 1932 року Тома Лапичак став студентом медичного факультету Краківського університету. Був головою студентської громади, закінчив університет 1938 року. З 1937 року активний член ОУН, за що 1939 року був арештований, покарання відбував на Волині, в Корці. Після приходу більшовиків 1939 року, виїхав до Криниці (Польща), де працював лікарем в туберкульозній лікарні. 1941 року став членом Крайової Екзекутиви ОУН (м), повернувся до Львова, працював у шпиталі „Каси хворих“.

Від 1942 року, до арешту гестапівцями, був провідником Крайової Екзекутиви (Волинь, Закарпаття, Буковина). Після арешту покарання відбував у німецькому концтаборі Саксенгауз.

Від 1944 року, після звільнення, працював дерматологом в клініці проф. Фукса. Коли війна закінчилася, опинився у таборі біженців у Карльсфельді.

1946 року одружився з Аріадною Котко. Переїхав до Берхтесгадену. Там заснував часопис „Орлик“ (1946—1949). 1949 року емігрував з родиною в США, поселився в Нью-Йорку, потім у Сейт-Полі (штат Мінесота), а згодом в Чикаго. Нострифікував диплом, відкрив приватну практику. Від 1950 року заступав крайового провідника ОУН, редагував журнал „Самостійна Україна“. 1955 року разом з однодумцями заснував тижневик „Українське життя“, згодом став головним редактором.

Від 1962 р. до 1966 р. — редактор „Лікарського Вісника“. Разом з М. Шлемкевичем заснував Український публіцистичний науковий ін-

ститут. 1962 року видав книжку „Український націоналізм — критика і оборона“.

Андрій Білинський, який просидів одинадцять років в радянських ГУЛАГах і згодом опинився в Німеччині, написав про діяльність Томи Лапичака книжку: „Доктор Тома Лапичак людина-публіцист-громадянин“ (видана в Мюнхені 1986 року — 228 с.), в якій дає дуже позитивну характеристику: „Тома Лапичак був унікальною людиною, він носив у своєму серці небуденний вогонь, який не дозволяв йому витратити час на особисті справи. Це був великий український патріот, який бажав поставити ціле своє життя на службу своєму народові. Та він не був романтиком, а глибоким реалістом, і тут починається боротьба з самим собою, і з еміграційним доквіллям. Тома Лапичак — це трагічна постать на еміграційному горизонті, та його трагедія не так трагедія однієї людини, а скоріш трагедія еміграційного суспільства. Противники Т. Лапичака придумали спосіб обезцінити його особу і його політичні погляди. Професор Кубійович, в той час хворий, не міг доглянути своїх співробітників, а вони подбали, щоб редакція „Енциклопедії Українознавства“ помістили гасло советофільство“.

Автор гасла (повністю не назвав себе, фігурує як Р. М.) зараховує Грушевського, Винниченка і післявоєнних галицьких радянських діячів до прихильників концепції пристосуванства, яке проявлялося позитивним сприйняттям серед еміграції пропаганди через культурний обмін з радянською Україною, через туристичний рух, а також через радянську місію, що фінансувала деякі українські журнали в еміграції. Все це прикривалося і оправдовувалося політикою „реалізму“, потрібною для того, щоб не підкреслювати самостійницьких прагнень, не підтримувати національного опору в Україні. Метою було визнання сучасного співвідношення сил, здобути довір'я Москви і тоді вона, на їх думку, змінить політику на користь України („Ми і світ“ М. Колянківського, газета „Українське життя“ Т. Лапичака). Проти такого советофільства виступили діячі опору в УРСР. А. Білинський вважає, що це були злобні напади на погляди Т. Лапичака.

Погляди А. Білинського також важко зрозуміти, бо його петиція до радянського уряду про раціональні зміни, які потрібно провести в ГУЛАГах дивують і багатьом не зрозумілі. Тим паче, що сам він перебував 11 років в ГУЛАГах і часто на межі смерті від голоду. Єдине, що можна сказати, що в еміграції були, працювали і творили великі українські патріоти, такі, як Тома Лапичак, і всіма силами старалися допомогти Україні, а також виховати гідне українське покоління. А те, що їх погляди щодо шляхів допомоги батьківщині не збігалися, то зовсім людське. Сьогодні в Україні, а не в еміграції маємо також різномудців і їх не можна вважати противниками.